

ایران به صورت رسمی نهمین کشور عضو سازمان همکاری شانگهای شد

شانگهای مسیر عبور از تحریم‌ها

تقویت مزیت‌های ترانزیتی، تأمین بخشی از نیازهای مالی کشور از طریق کنسرسیوم بین بانکی و تسریع در به نتیجه رسیدن کریدور شمال-جنوب از اصلی‌ترین آورده‌های عضویت کامل ایران در سازمان همکاری شانگهای است

تعیین کننده در سازمان شانگهای بر عهده دارند. سال ۲۰۱۵ این سازمان با عضویت هندوستان و پاکستان موافقت کرد و این کشورها در کمتر از ۲ سال همه شرایط برای عضویت کامل این سازمان را اجرا کردند و عضویت این ۲ کشور در اجلاس رهبران کشورهای عضو این سازمان در ژوئیه ۲۰۱۷ در آستانه، پایتخت قزاقستان، به تصویب رسید.

اهداف سازمان همکاری شانگهای

- توسعه همکاری‌های سیاسی، امنیتی و اقتصادی
  - تقویت اعتماد و حسن همجواری
  - حفظ ثبات در کشورهای عضو
  - حفظ صلح، ثبات و امنیت در منطقه
  - مقابله با تروریسم، قاچاق انسان و مواد مخدر
- مزایای تجاری عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای

کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای بزرگ‌ترین تولیدکننده و مصرف‌کننده انرژی در جهان هستند. سال ۲۰۰۳ نخستین تفاهنامه اقتصادی میان کشورهای عضو این سازمان منطقه‌ای به امضا رسید و چین پیشنهاد کرد برنامۀ بلندمدتی برای تشکیل منطقه آزاد تجاری در این سازمان تهیه شود. مهم‌ترین مزیت‌های تجاری ایران در سازمان همکاری شانگهای را باید در بخش انرژی جست‌وجو کرد، زیرا ایران از نظر داشتن ذخایر نفت چهارمین کشور و از نظر داشتن ذخایر گاز دومین کشور مهم جهان است و اگر در مجموع حساب کنیم ایران مهم‌ترین کشور دارای ذخایر انرژی جهان است، بنابراین مزیت‌های ایران در این سازمان عبارتند از:

- الف- همکاری در صادرات منابع انرژی تجدیدپذیر (نفت و گاز) البته با توجه به ضرورت ایجاد ارزش افزوده
- ب- همکاری درباره توسعه فناوری‌های انرژی تجدیدپذیر
- ج- ظرفیت بهره‌گیری از منابع تجدیدپذیر

منابع انرژی تجدیدپذیر (نور خورشید، باد، آب، بیوماس، زمین گرمایی و...) در ایران بسیار قابل توجه است که متأسفانه از آن استفاده نمی‌شود. ایران حالا به عضویت سازمان همکاری شانگهای درآمده و دولت فرصت دارد روابط تجاری خود با کشورهای عضو را سامان بخشد. از سوی دیگر موضوع برنامه هفتم پیشرفت است که دولت می‌تواند برنامه‌های خود را با توجه به اهدافش در این سازمان تنظیم کرده و آن را به اجرا گذارد. در وضعیت فعلی دولت باید به طور جدی در پیشبرد دیپلماسی اقتصادی خود موضوع انرژی‌های تجدیدپذیر را در دستور کار قرار دهد و سیاست‌گذاری‌های لازم را انجام دهد. در این میان چین از جمله

عضو شانگهای اقدامات لازم انجام شود. ■ ۹ میلیارد دلار صادرات به اعضای شانگهای در ۵ ماه

وی گفت: در ۵ ماه نخست سال ۱۴۰۱ رشد قابل توجهی در تجارت با اعضای شانگهای داشتیم و صادرات ما بیش از ۹ میلیارد دلار بود. این نشان از دیپلماسی فعال درباره کشورهای عضو شانگهای دارد. پیمان‌پاک اظهار داشت: در جلساتی که رئیس‌جمهور با رؤسای کشورهای عضو شانگهای داشتیم، رئیس‌جمهور با روسیه، بلاروس و قزاقستان، اقدامات خوبی انجام داده‌ایم تا از مسیرهای جایگزین استفاده کنیم. علاوه بر این حذف دلار و یورو در دستور قرار داده خواهد شد و به طرف‌های مقابل پیشنهاد استفاده از بیمه‌ها و کانال‌های مالی جدید که بانک مرکزی ما در نظر گرفته، ارائه شد. رئیس سازمان توسعه تجارت بیان داشت: رئیس‌جمهور تأکید بر توسعه تجارت آزاد داشتند، ما تجربه خوبی را در حوزه اوراسیا داشتیم. ۸۰ درصد اقدامات به نتیجه رسیده، آذر ماه بحث کارشناسی را نهایی خواهیم کرد و مورد امضا قرار می‌گیرد و برای تصویب به مجالس می‌رود. این نخستین تجربه تجارت آزاد ما خواهد بود. کشورهای اوراسیا اکثراً عضو سازمان شانگهای هستند و رئیس‌جمهور پیشنهاد دادند بحث تجارت آزاد را در حوزه شانگهای نیز دنبال کنیم.

توسعه کریدور شمال-جنوب

وی گفت: موضوع دیگری که رئیس‌جمهور مطرح کردند، استفاده از ظرفیت‌های ترانزیتی بین اعضای سازمان شانگهای است. ما کریدور شمال-جنوب را داریم و در چند ماه اخیر بر آن تمرکز کردیم و ظرفیت‌های ترانزیتی را توسعه دادیم اما حجم کار وسیع و نیازمند مشارکت اعضای شانگهای است. پیمان‌پاک با بیان اینکه اعضای سازمان شانگهای آمادگی خود را برای مشارکت در توسعه زیرساخت‌ها اعلام کردند، درباره جذب سرمایه‌گذاری بیان داشت: در جلسه رئیس‌جمهور کشورمان با رئیس‌جمهور روسیه، درباره کریدور شمال-جنوب بحث و بر ۲ موضوع تأکید شد، موضوع اول تکمیل خطوط راه‌آهن رشت-آستارا و موضوع دوم افزایش ناوگان دریایی در خزر و توسعه بندر شمالی خزر بود. رئیس سازمان توسعه تجارت تصریح کرد: در حوزه شرق-غرب صحبت‌های جدی با کشورهای عضو شانگهای داشتیم، در حال حاضر ظرفیت‌هایی را برای توسعه کالایی داریم اما وقتی بخواهیم تجارت را با کشورهای عضو شانگهای توسعه دهیم، باید زیرساخت‌هایمان را توسعه دهیم و به ابزارهایی مانند کشتی، واگن و... نیاز داریم.

■ توافق گمرکی ایران با آذربایجان و روسیه
وی افزود: در حوزه بحث‌های نرم و گمرکات، مشابه توافقاتی که چند ماه گذشته بین ۳ کشور ایران، آذربایجان و روسیه امضا شد، با سایر کشورهای نیز مذاکراتی انجام شده است. تمام این اقدامات منجر به توسعه تجارت و ایجاد درآمد پایدار برای جمهوری اسلامی می‌شود. پیمان‌پاک درباره تشکیل بازار برق منطقه شانگهای گفت: بزرگ‌ترین تولیدکنندگان انرژی

جهان، از جمله ایران و روسیه عضو اتحادیه شانگهای هستند و بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان انرژی جهان مانند چین و هند نیز عضو اتحادیه هستند. رئیس‌جمهور اشاره به این موضوع داشتند که باید سازوکاری برای همکاری‌های پایدار در حوزه امنیت انرژی تعریف و مساله تأمین انرژی امن و پایدار شود.

■ سهم پایین ایران از اقتصاد کشورهای عضو
مجموع صادرات و واردات کشورهای ذیل سازمان شانگهای به بیش از ۷ تریلیون دلار می‌رسد که از این میزان ۳/۷ تریلیون دلار مربوط به صادرات و ۳/۴ تریلیون دلار واردات این کشورهاست.

در کمال ناباوری اما مجموع تجارت ایران با مجموعه کشورهای عضو پیمان شانگهای در سال ۹۹، به ارزش ۲۸ میلیارد دلار بوده است. اما داده‌های اعلام شده از روند تجارت ایران با کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای از رشد ۳۱ درصدی در ۵ ماه سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل حکایت دارد.

بر اساس آمار گمرک، از ابتدای امسال تا پایان مردادماه ۲۱ میلیون و ۴۱۵ هزار تن کالا به ارزش ۱۷ میلیارد و ۵۶ میلیون دلار بین ایران و اعضای سازمان همکاری شانگهای تبادل شد که این میزان ۳۱ درصد بیشتر از ۵ ماه نخست سال قبل بوده است.

بر اساس آمار گمرک، سهم صادرات کالای ایرانی به کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای در ۵ ماه نخست امسال ۱۷ میلیون و ۳۸۱ هزار تن کالا به ارزش ۹ میلیارد و ۷۸ میلیون دلار بود که رشد ۱۰ درصدی داشته و واردات از این کشورها نیز در این مدت، با رشد ۶۸ درصدی به ۴ میلیون و ۳۴ هزار تن کالا به ارزش ۷ میلیارد و ۹۷۸ میلیون دلار رسیده است.

سیدروح‌الله لطیفی، سخنگوی گمرک درباره میزان صادرات به هر یک از اعضای سازمان همکاری شانگهای گفت: چین با خرید ۶ میلیارد و ۷۲۲ میلیون دلار (رشد ۱۴ درصدی)، هند با ۲۷۲ میلیون دلار (رشد ۲۰ درصدی)، افغانستان با ۶۴۱ میلیون دلار (کاهش ۲۵ درصدی)، پاکستان با ۴۷۵ میلیون دلار (رشد ۱۳ درصدی) و روسیه با ۲۹۱ میلیون دلار (رشد ۳۲ درصدی) در رتبه‌های اول تا پنجم مقاصد صادراتی ایران به اعضای سازمان همکاری شانگهای قرار دارند.

بعد از روسیه، ازبکستان با خرید ۸۸ میلیون دلار، قزاقستان با ۶۱٫۲ میلیون دلار، تاجیکستان با ۴۵٫۶ میلیون دلار، قرقیزستان با ۱۸٫۴ میلیون دلار، بلاروس با ۷٫۲ میلیون دلار و مغولستان با ۱۵۶ هزار دلار، در رتبه‌های ششم تا یازدهم قرار دارند.

افزایش همکاری اقتصادی با کشورهای شانگهای به شرط دوری از دلار

سفیر پیشین ایران در ترو و مجارستان با اشاره به ضعف بودن همکاری‌های اقتصادی کشورهای عضو شانگهای گفت: یکی از دلایل آن تحریم‌هاست، زیرا همه چیز وابسته به دلار شده است و اعضا باید راهکاری پیدا کنند تا از پول‌های ملی برای مبادلات اقتصادی استفاده کنند. عبدالرضا فرجی‌راد، کارشناس مسائل ژئوپلیتیک و سفیر پیشین ایران در ترو و مجارستان گفت: ایران از مدت‌ها پیش تلاش داشت عضو دائم شانگهای شود که از سال گذشته این تلاش‌ها به نتیجه رسیده است. وی اهداف اصلی تشکیل شانگهای را مبارزه با تروریسم و همکاری‌های اقتصادی عنوان و بیان کرد: در منطقه‌ای که حضور داریم، این مسائل زیاد است و بارها در کشورهای همچون افغانستان و دیگر کشورهای آسیای مرکزی شاهد حوادثی بوده‌ایم. این کارشناس مسائل ژئوپلیتیک با اذعان به ضعف بودن همکاری‌های اقتصادی کشورهای عضو شانگهای اظهار کرد: کشورهای شانگهای بر جمعیت هستند اما همکاری‌ها ضعیف است که یکی از دلایل آن تحریم‌هاست، زیرا همه چیز وابسته به دلار شده است. کشورها در پیمان شانگهای باید یک راهکاری ایجاد کنند تا از پول‌های ملی برای مبادلات اقتصادی استفاده کنند. باید سرمایه‌گذاری و تبادل کالا بین کشورهای عضو شانگهای افزایش یابد تا شاهد پیشرفت کشور باشیم. وی در پاسخ به سوالی درباره اثرات نشست شانگهای بر نشست مجمع عمومی سازمان ملل تصریح کرد: فکر نمی‌کنم اثر زیادی داشته باشد. بنیان سازمان شانگهای باید محکم شود و جنگ ۲ کشور روسیه و اوکراین به پایان برسد، زیرا این جنگ‌ها تأثیرات منفی بر روابط کشورها می‌گذارد. در چنین شرایطی نشست شانگهای بر مجمع عمومی سازمان ملل نمی‌تواند اثر بگذارد و این موضوع با توجه به کار نبودن تصمیمات مجمع عمومی کاملاً آشکار است.

